

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0822U100364

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 21-01-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соловова Тетяна Іванівна

2. Solovova Tatiana I.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Соціальні та поведінкові науки. Психологія

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 30-12-2021

Спеціальність за освітою: Дефектологія

Місце роботи здобувача: Управління освіти Святошинської районної в місті Києві державної адміністрації

Код за ЄДРПОУ: 37498536

Місцезнаходження: вул. Якуба Коласа 6-А, м. Київ, 03148, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.453.009

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, буд. 2, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, буд. 2, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 15.31

Тема дисертації:

1. Особливості розвитку мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектра
2. Features of the development of speech competence in preschool children with autism spectrum disorders

Реферат:

1. Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню й експериментальному вивченню проблеми розвитку мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектра. За результатами теоретичного аналізу літератури виокремлено основні наукові підходи до характеристики мовленнєвої компетентності особистості (комплексний, психолінгвістичний, діяльнісний, компетентнісний, особистісний). Визначено, що мовленнєву компетентність особистості людини доцільно розглядати з позиції діяльнісного підходу, згідно з яким досліджуване явище постає як уміння застосовувати мову в конкретних ситуаціях спілкування, використовуючи доцільно мовні та інтонаційні засоби виразності мовлення. Виокремлено вікові особливості дітей дошкільного віку, специфіка їх мовленнєвого розвитку, а саме: мовлення відривається від конкретної ситуації, втрачає ситуативність, перетворюється на засіб спілкування;

поява зв'язних форм мовлення, підвищується його виразність; оволодіння законами рідної мови відбувається у процесі дій зі словом; мовлення стає знаряддям мислення, засобом пізнання, інтелектуалізації пізнавальних процесів; поява регулюючої функції мовлення, що дозволяє розуміти літературні твори, інструктажі інших; формування плануючої, звукової функції мовлення; поява розуміння форм мовної діяльності, свідоме ставлення до неї; завершення фонематичного розвитку; виникнення передумов для засвоєння грамоти. Схарактеризовано клінічні картини, діагностичні критерії розладів аутистичного спектру. Представлено риси мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними розладами, зокрема: мовлення стереотипне, звучить як відтермінована ехолоалія, спостерігаються прояви повторювальної вокалізації (тягуча інтонація, лепет тощо), відсутня реакція на особисте звернення, відтворення власного мовлення, зрозумілого лише дитині, іноді у мовленні з'являються складні, рідкісні слова, мовлення монотонне, немелодійне, швидко або повільне, неритмічне, слова у вимові не часто не пов'язані між собою, схема мовлення тверда, малорухома, спостерігають вади зв'язного мовлення, своєрідне модулювання, інтонування, можливе захоплення окремими мовленнєвими формами, постійна гра звуками, складами, словами, римування, співи, декламування віршів. Обґрунтовано зміст і складові мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру. Визначено, що мовленнєва компетентність дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру – це інтегроване уміння дошкільника з аутистичними розладами доречно застосовувати мову у конкретних ситуаціях спілкування. Структура мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру складається з таких критеріїв: мотиваційно-емоційний (бажання взаємодіяти, ставлення до наслідування); лінгвістично-змістовий (експресивне мовлення, імпресивне мовлення); поведінково-діяльнісний (уміння взаємодіяти, уміння висловлюватися відповідно до ситуації). Здійснено аналіз досліджень, присвячених діагностиці, корекції, розвитку мовленнєвої активності дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру. Апробовано психодіагностичний комплекс методик, які дозволили дослідити стан кожного критерія мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру та визначити рівень досліджуваного явища у кожного окремого респондента. За результатами емпіричного дослідження визначено рівні мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку з аутистичними розладами. Високий рівень притаманний незначній кількості дошкільників, які мають бажання взаємодіяти з іншими, позитивно ставляться до наслідування, володіють розвиненим імпресивним, експресивним мовленням, здатні вільно взаємодіяти з оточуючими, уміють висловлюватися відповідно до конкретної ситуації спілкування. Середній рівень характеризує третину дошкільників, які не відчують бажання вступати у взаємодію з іншими, байдуже ставляться до їх поведінки, мають ознаки недостатньо розвиненого імпресивного, експресивного мовлення, за допомогою дорослих висловлюються відповідно до ситуації. Низький рівень притаманний більшій половині дошкільників, у яких відсутнє бажання вступати у розмову з іншими, негативне або байдуже ставлення до наслідування оточуючих, відсутні ознаки імпресивного, експресивного мовлення, відсутні уміння взаємодіяти, висловлюватися відповідно до ситуації спілкування. Обґрунтовано психологічні умови розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників із аутистичними розладами: 1) наявність позитивного сприятливого середовища життєдіяльності дитини в родині, на заняттях; 2) забезпечення узгоджених, скоординованих дій між фахівцем і батьками дитини щодо розвитку дитини; 3) безперервна вербалізація всіх дій дитини; 4) наявність висококваліфікованих спеціалістів задля успішної реалізації програми розвитку.

2. The dissertation is devoted to the theoretical substantiation and experimental study of the problem of the development of speech competence in preschool children with autism spectrum disorders. An analysis of the views of scientists on the speech of preschoolers with autistic disorders made it possible to find out that preschool age is the most valuable age stage in a child's development. Indeed, during this period, emotional communication between an adult and a child acquires special significance, which becomes a prerequisite for the formation of speech forms of communication, the formation of independence in the use of words and sentences. Therefore, it is important in the early stages of a child's life to begin work on the development of the speech competence of children, the prevention of speech disorders associated with autism spectrum disorders. Based on the analysis of scientific sources, it has been established that the problem under study was not the subject of a special study, the

lack of practical experience causes a number of problems in correcting the speech activity of preschoolers with autistic disorders. Based on the results of the theoretical analysis of the literature, the main scientific approaches to the characterization of a person's speech competence (complex, psycholinguistic, activity-based, competence-based, personal) are identified. It has been determined that the speech competence of a person's personality should be considered from the position of the activity approach, according to which the phenomenon under study arises as the ability to apply language in specific situations of communication, using linguistic and intonational means of speech expressiveness expediently. The age characteristics of preschool children, the specifics of their speech development are highlighted, namely: speech breaks away from a specific situation, loses situationality, turns into a means of communication; the appearance of coherent forms of speech, its expressiveness increases; mastering the laws of the native language occurs in the process of actions with the word; speech becomes an instrument of thinking, a means of cognition, intellectualization of cognitive processes; the emergence of the regulatory function of speech, allows you to understand literary works, instructing others; the formation of a planning, sound function of speech; the emergence of an understanding of the forms of speech activity, a conscious attitude towards it; completion of phonemic development; the emergence of prerequisites for mastering literacy. The clinical picture, diagnostic criteria for autism spectrum disorders are characterized. The features of speech of preschool children with autistic disorders are presented, in particular: speech is stereotyped, sounds like delayed echolalia, manifestations of repetitive vocalizations are observed (stringy intonation, babbling), there is no reaction to personal appeal, reproduction of own broadcasting, understandable only to a child, sometimes complex, rare words appear in speech with, speech is monotonous, non-melodic, fast or slow, irregular, words in pronunciation are not often unrelated to each other, the broadcasting scheme is solid, sedentary, deficiencies of coherent speech are observed, a kind of modeling, intonation, capture is possible separate speech forms, constant play with sounds, syllables, words, rhymes, songs, recitation of poems. The content and components of speech competence of preschool children with autism spectrum disorders have been substantiated. It has been determined that the speech competence of preschool children with autism spectrum disorders is the integrated ability of a preschooler with autistic disorders to use language appropriately in specific communication situations. The structure of speech competence of preschool children with autism spectrum disorders consists of the following criteria: motivational-emotional (desire to interact, attitude to imitation); linguistic-meaningful (expressive speech, impressive speech); behavioral-activity (the ability to interact, the ability to speak out in accordance with the situation). The analysis of studies devoted to the diagnosis, correction, development of speech activity in preschool children with autism spectrum disorders has been carried out. A psychodiagnostic complex of methods has been tested, which made it possible to investigate the state of each criterion of speech competence of preschool children with autism spectrum disorders and to determine the level of the phenomenon under study in each individual respondent.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ткач Богдан Миколайович
2. Tkach Bogdan Mykolayovych

Кваліфікація: д. психол. н., 19.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Максименко Ксенія Сергіївна
2. Maksymenko Ksenia S.

Кваліфікація: д.психол.н., 19.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвинчук Леся Михайлівна
2. Litvinchuk Lesya M.

Кваліфікація: д. психол. н., 19.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мельничук Тетяна Іванівна

2. Melnychuk Tetiana I.

Кваліфікація: к. психол. н.

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кокун Олег Матвійович

2. Kokun Oleh Matviiiovych

Кваліфікація: д.психол.н., 19.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Корніяка Ольга Миколаївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Корніяка Ольга Миколаївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.